

REGISSEREN

Voor amateurtoneel

REGISSEREN

Voor amateurtoneel

Hugo Renaerts

Met dank aan alle regisseurs die me gebruik hebben laten maken
van hun ervaring

Hugo Renaerts
Coverontwerp: de auteur
ISBN:
© Hugo Renaerts

Amateurtheater

Er is een wezenlijk verschil tussen amateurtheater en professioneel theater. Hoewel sommige amateurgezelschappen bijna professioneel zijn uitgerust en over vele mogelijkheden beschikken in een eigen zaal, blijven de acteurs en actrices toch amateurs, dat wil zeggen dat deze mensen overdag werken of voor een huishouden zorgen en na een gevulde dag ook nog eens 's avonds naar de repetitie of een uitvoering gaan. Deze mensen hebben dus veel meer tijd nodig om stukken in te studeren en te repeteren, want slechts weinigen hebben de mogelijkheid om zich ook overdag met het toneel bezig te houden.

Het is voor deze spelers een omschakeling. Gedeeltelijk naar ontspanning, maar gedeeltelijk ook naar inspanning. Soms gaat men naar een repetitie met blij gemoed, maar soms kan het zwaar wegen om het op te brengen. Het kan zijn dat op kantoor of in het atelier die dag spanningen ontstonden, het kan zijn dat de kinderen lastig waren, dat de partner ziek is, dat familiale of werkomstandigheden voor stress zorgen, dat men moe is... wat de reden ook kan zijn, die avond moeten ze alles trachten te vergeten en zich aan het toneel wijden met hun volle aandacht, een omschakeling die niet gemakkelijk is en bij velen een grote inspanning kost.

Het is een situatie die vrij veel voorkomt en waar een regisseur rekening moet mee houden. Het gaat bij deze mensen niet om hun broodwinning, maar om de goede wil. Het is 'slechts' een hobby en de druk mag nooit zo groot worden dat ze er de brui aan geven of tegen hun zin in een stuk staan. Er mag niet 'met de zweep' worden gehandeld, maar met de 'fluwelen handschoen'; de regisseur moet begrip opbrengen voor sommige persoonlijke problemen en er rekening mee houden.

Omdat men bij amateurs dus veel minder tijd heeft om een stuk tot ontwikkeling te laten komen, is hier de voorbereidende taak van de regisseur des te belangrijker. Men heeft veel minder tijd om dingen uit te proberen, om te experimenteren, om allerlei wijzigingen aan te brengen.

Een paar uurtjes, een of twee keer in de week, het is wat anders dan dagelijks vier tot vijf uur werken met professionele acteurs die bovendien nog een rijke ervaring hebben. Als je tegen zo'n professionele acteur zegt 'speel die scène een beetje zieliger', dan krijg je resultaat. Zeg je hetzelfde tegen een amateur, dan moet daar langer aan gewerkt worden, wellicht moet het ook worden voorgespeeld. De regisseur moet niet alleen meer geduld opbrengen, maar zich ook neerleggen bij het feit dat hij de lat niet zo hoog moet leggen.

Hij moet de mogelijkheden van het gezelschap kunnen inschatten en beslist niet te veeleisend worden, want dat ontmoedigt de acteurs en neemt hen het plezier van het acteren weg.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat we 'er met de pet naar gooien'. Zoals we later zullen zien, moet de regisseur een bepaald niveau voor ogen hebben, dat niet alleen uitvoerbaar is door de spelers die hij ter beschikking heeft, maar dat ook het publiek waar voor zijn geld geeft. Het wordt dus een wikken en wegen maar altijd met één doel voor ogen: wat voor stuk het ook wordt, het moet voldoen aan de begineisen die men zich heeft gesteld.

Beschouw dit boek in geen geval als een Bijbel voor amateurtoneel. Ik heb mijn ervaring met vroegere regisseurs gebundeld, mijn eigen ervaring er aan toe gevoegd, geprobeerd van ieder de positieve kanten en werkwijze over te nemen, maar dan nog hangt veel af van de persoonlijkheid van u als regisseur en van vele omstandigheden. Wat goed was voor mij en mijn groep is misschien niet zo goed voor een andere groep. Maar toch geeft ik wenken die beslist in acht moeten genomen worden, omdat veel beginnende regisseurs fouten maken.

Natuurlijk, iedereen moet leren, maar als veel voorkomende fouten vanaf het begin vermeden kunnen worden, is dit meegenomen.

Bovendien heb ik gebruik gemaakt, niet alleen van mijn ervaring als regisseur en ervaring met andere regisseurs, maar ook van mijn ervaring als toneelschrijver.

De bedoeling is dat u uit dit boek neemt wat u denkt dat voor u waardevol is en vergeet wat u denkt dat voor u niet van toepassing is.

De taak van de regisseur

Regie! Of het nu gaat om kindertoneel, volwassenentoneel, musical, ballet of welke vorm van theater ook, de taak van de regisseur vormt een niet te onderschatten inbreng in de uitvoering van het werk. Het is de regisseur die zijn stempel drukt op de voorstelling, naast natuurlijk de kwaliteit van de acteurs, zangers of dansers die het stuk op de planken brengen.

Helaas wordt de laatste tijd deze taak door vele regisseurs niet meer ernstig genomen. Laat ik me duidelijk uitdrukken in wat mijn persoonlijke opvatting is over regie: **volgens mij bestaat de taak van een regisseur er in het werk van de auteur zo nauwkeurig mogelijk over te brengen naar het publiek, zoals de auteur dit heeft bedoeld.**

Maar vele regisseurs, ook van bekende grote professionele gezelschappen – laat ons zeggen meestal die – willen het werk een té persoonlijk karakter geven. Het publiek krijgt niet meer ‘Romeo en Julia’ van Shakespeare te zien, maar ‘Romeo en Julia’ van regisseur Janssens. Omdat regisseur Janssens de aanwijzingen van Shakespeare aan zijn laarzen lapt en het stuk een totaal eigen karakter wil geven. Ik heb het al honderden keren meegemaakt. Ofwel wordt – meestal – het decor zodanig gewijzigd dat niemand zich nog kan voorstellen dat Hamlet in een kasteel leeft, want de Deense prins beweegt zich in smoking tussen gewrochten van kippengaas en betonnen kegels, ofwel wordt de kledij dermate burlesk en grotesk uitgewerkt dat men vaak denkt dat het gaat om een vervroegde of verlate carnavalviering in plaats van om een toneelstuk waarin Hamlet de hoofdrol zou moeten spelen.

Zelf ben ik zowel toneelschrijver als regisseur. Ik kan me dus in de plaats van allebei stellen. Nu tracht ik altijd zo weinig mogelijk aanwijzingen te geven als ik een toneelstuk schrijf, omdat ik van mening ben dat de regisseur een aantal vrijheden moet hebben en het stuk naar zijn hand moet kunnen zetten.